

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **T. S.**,
o zadośćuczynienie w trybie przepisów ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1693, ze zm.),
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 12 stycznia 2024 r.,
wniosku Sądu Okręgowego w Częstochowie
zawartego w postanowieniu z dnia 18 grudnia 2023 r., II Ko 157/23,
o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu,
na podstawie art. 37 k.p.k. *a contrario*,

p o s t a n o w i ł
wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 grudnia 2023 r., II Ko 157/23, Sąd Okręgowy w Częstochowie wystąpił do Sądu Najwyższego z wnioskiem o przekazanie sprawy zainicjowanej wnioskiem pełnomocnika T.S. o zadośćuczynienie w trybie przepisów ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1693, ze zm.; dalej: ustawa lutowa) innemu sądowi równorzędnemu. Sąd wnioskujący podkreślił, że zgodnie z art. 554 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 3 ustawy lutowej stroną postępowania o zadośćuczynienie jest m.in. Skarb Państwa, a w tej sprawie organem reprezentującym Skarb Państwa jest Prezes Sądu Okręgowego w Częstochowie. Zdaniem wnioskującego Sądu, jest to

okoliczność uzasadniająca przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu w trybie art. 37 k.p.k. W jego ocenie bowiem, zaistniała sytuacja procesowa, tj. reprezentowanie Skarbu Państwa jako strony w sprawie przez Prezesa Sądu Okręgowego w Częstochowie, może w subiektywnym, społecznym odczuciu wywoływać przekonanie, iż brak jest warunków do obiektywnego rozpoznania przedmiotowej sprawy w Sądzie pierwotnie właściwym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie.

Podstawowym argumentem za nieuwzględnieniem wniosku Sądu Okręgowego w Częstochowie jest błędna argumentacja co do tego, że w sprawie ma zastosowanie art. 554 § 2a i 2b k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 3 ustawy lutowej. Zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 1860), art. 8 ust. 3 ustawy lutowej otrzymał następujące brzmienie: „W postępowaniu o odszkodowanie i zadośćuczynienie mają odpowiednie zastosowanie przepisy rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego, z wyjątkiem art. 554 § 2a i 2b oraz art. 555”. Przepis ten wszedł w życie w dniu 28 września 2023 r. Ustawa nowelizująca ustawę lutową nie zawiera szczególnych przepisów intertemporalnych dotyczących ww. zmiany, które przesunęłyby w czasie jej zastosowanie. Sprawa T. S. została zarejestrowana w Sądzie Okręgowym w Częstochowie w dniu 24 listopada 2023 r. (k. 1 akt II Ko 157/23), wniosek pełnomocnika Wnioskodawcy datowany jest na dzień 20 listopada 2023 r. (k. 2 akt II Ko 157/23). Tym samym wszystkie czynności w tej sprawie miały miejsce już w czasie obowiązywania art. 8 ust. 3 ustawy lutowej w brzmieniu nadanym ww. ustawą nowelizującą. Jak już wskazano, przepis ten stanowi, że w sprawach o zadośćuczynienie w trybie przepisów ustawy lutowej nie stosuje się art. 554 § 2a i 2b k.p.k., czyli tych przepisów, które przesądzają, że stroną postępowania o zadośćuczynienie jest m.in. Skarb Państwa, zaś organem reprezentującym Skarb Państwa – prezes odpowiedniego sądu, wymienionego w art. 554 § 2b k.p.k. Tym samym odpowiednie zastosowanie w postępowaniu o zadośćuczynienie

dochodzone na gruncie ustawy lutowej znajdują jedynie pozostałe przepisy wyrażone w art. 554 k.p.k., w tym art. 554 § 3 k.p.k., który nakazuje zawiadomić o terminie rozprawy wnioskodawcę, prokuratora oraz organ reprezentujący Skarb Państwa, nie determinując jednocześnie, że Skarb Państwa jest stroną tego postępowania, jak również nie przesądzając tego, że jego reprezentatem jest prezes określonego sądu. Jednocześnie w uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej, z mocy której doszło do zmiany art. 8 ust. 3 ustawy lutowej, wskazuje się m.in., że „Najbardziej właściwe wydają się zatem zmiany legislacyjne prowadzące się niejako do „powrotu” w rozpatrywanym zakresie do reprezentacji Skarbu Państwa jedynie na szczeblu prokuratury” (uzasadnienie do projektu ustawy nowelizującej, druk sejmowy 3216 Sejmu IX kadencji, dostępny na stronie internetowej Sejmu, s. 81-82 uzasadnienia).

W argumentacji wniosku wskazano, że stanowisko, iż Prezes Sądu Okręgowego w Częstochowie jest przedstawicielem Skarbu Państwa wynika z „art. 554 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 3” ustawy lutowej. Jak już podkreślono we wcześniejszym akapicie, nie jest to założenie prawidłowe, albowiem ww. przepis – w brzmieniu nadanym ww. ustawą nowelizującą – nie stanowi już podstawy do określenia – w realiach tej sprawy – Prezesa Sądu Okręgowego w Częstochowie jako reprezentanta Skarbu Państwa. Dodatkowo analiza akt sprawy II Ko 157/23 Sądu Okręgowego w Częstochowie nie prowadzi do wniosku, aby Prezes Sądu Okręgowego w Częstochowie miał już przydany status reprezentatna Skarbu Państwa, jako strony tego postępowania. Nie został on wskazany jako taki wprost we wniosku. W aktach sprawy znajduje się wyłącznie zarządzenie o zarejestrowaniu sprawy (k. 1), wniosek pełnomocnika wnioskodawcy wraz z załącznikami (k. 2-15), raport z losowania z systemu SLPS (k. 16), kopia maila z Wydziału II Karnego Sądu Okręgowego w Częstochowie do Oddziału finansowego tego Sądu z informacją o wpływie sprawy o zadośćuczynienie (k. 17) oraz postanowienie Sądu o wystąpieniu do Sądu Najwyższego w trybie art. 37 k.p.k. (k. 18). Z akt sprawy nie wynika zatem, że Sąd Okręgowy w Częstochowie zbadał kwestię reprezentacji Skarbu Państwa na gruncie obecnie obowiązującego stanu prawnego, w którym to stanie prawnym w tym postępowaniu nie znajduje już zastosowania art. 554 § 2a i 2b k.p.k. W pierwszej kolejności należało przesądzić,

czy rzeczywiście wobec zmiany stanu prawnego reprezentantem Skarbu Państwa w tej sprawie powinien być Prezes Sądu Okręgowego w Częstochowie. Dokonanie ustaleń w tym zakresie nie jest zadaniem Sądu Najwyższego rozpoznającego wnioski złożony w trybie art. 37 k.p.k. W każdym razie dopiero dokonanie takiego ustalenia pomimo zmiany stanu prawnego, przy uwzględnieniu obecnie obowiązujących przepisów, może w przyszłości stanowić przesłankę do ewentualnego wystąpienia w tym postępowaniu z wnioskiem do Sądu Najwyższego w trybie art. 37 k.p.k.

Mając na uwadze wskazane okoliczności, w ocenie Sądu Najwyższego obecnie brak jest podstaw do przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu w trybie art. 37 k.p.k.

Z uwagi na powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[PGW]

[as]